

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОДОВИХ ПОСЕЛЕНЬ

*Горбова Н. А., к. п. н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Д. Моторного*

Становлення мегаполісів, як соціально-економічних систем загострили питання ресурсного забезпечення населення, зокрема у секторі забезпечення продуктами харчування, водо- та енергопостачанням, а також гарантування засад формування якісного та безпечного середовища існування. Процес децентралізації владних повноважень в Україні створив передумови для самостійного розвитку територій. Водночас, недостатній рівень сформованості таких відносин висуває потребу їх нормативно-правового регулювання.

Сучасний стан сільських територій України визначається не тільки своїми проблемами, а й значним потенціалом до розвитку сільськогосподарських та інших видів господарювання на селі. Сьогодні в Україні з'являється і набуває розвитку нова течія, представники якої бажають займатися господарською діяльністю з метою створення «родових поселень». Об'єднавшись ці молоді люди прагнуть до створення екологічних поселень, які вони називають «родовими поселеннями», оскільки господарська діяльність, якою вони будуть займатися заснуванням не тільки на екологічних критеріях органічного землеробства, а й на відродженні української народної культури [1]. З нашої точки зору, сприяння на державному рівні розвитку «родових поселень» як малої форми господарювання в аграрному секторі України призведе до відродження села, заселення спустошених сільських територій, зменшення безробіття в країні, активному розвитку органічного землеробства, покращенню екології, розвитку малого підприємництва в аграрному секторі.

Якщо у розвинутих країнах рівень життя сільського населення постійно підвищується внаслідок відповідної державної політики, особливо це стосується територій з ускладненими умовами проживання та ведення господарської діяльності, то в Україні у цьому відношенні зберігається ціла низка гострих проблем. Малі форми господарювання в сільському господарстві регулюються в нашій державі Конституцією України, Законом України «Про фермерські господарства», Законом України «Про особисте селянське господарство», а також опосередковано Господарським кодексом та Земельним кодексом України. Але ці нормативно-правові акти не забезпечують повноцінне господарювання «родових поселень».

Закон «Про особисте селянське господарство» опосередковано регулює створення родових поселень, оскільки він визначає «Родову садибу» як особисте селянське господарство, господарська діяльність якого проводиться без створення юридичної особи з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, а також реалізації її надлишків. Закон також визначає, що діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства не відноситься до підприємницької.[2]

Враховуючи положення даного Закону вважаємо, що на землях, виданих під особисті селянські господарства будувати житлові приміщення не можна, оскільки цільове призначення землі – ведення сільськогосподарської діяльності. Ці положення вступають в суперечку визначення родових поселень. Родове поселення – це постійне місце проживання селянської родини на ділянці не менше 1 га з метою виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції для власних, а також реалізації її надлишків на ринках. Але діюча система законодавства не містить прямих забороняючих норм стосовно будівництва житлових будинків на відміну від земель, що беруться під городництво (ст.36 ЗК) [3]. В цьому випадку, доцільно використовувати основний принцип Конституції України «Дозволено все, що не заборонено законом» (ст.58). Отже, беручи до уваги положення ст.6 Закону України «Про особисті селянські господарства», яка визначає, що до майна, яке використовується для ведення особистого селянського господарства відносяться житлові будинки, а ст.22 та ст.35 Земельного кодексу передбачають можливість будівництва на сільськогосподарських землях призначення, впливає, що будівництво житла на землях сільськогосподарського призначення допускається, але забудова може проводитися у відповідності до плану забудови, затвердженому у встановленому порядку, за умови, що містобудівною документацією може бути заборонено житлове будівництво на певній території, відповідно до законодавства про планування та забудови територій.[2–3]. Існують також інші законодавчі можливості, а саме – створення садівничого товариства або дачного кооперативу. Але дані організаційно-правові форми господарювання потребують спеціальних навичок і знань.

Таким чином, для відтворення українського села потрібно запровадити нові форми господарювання, однією з яких, на думку автора, є становлення та діяльність «родових поселень». На нашу думку, недосконалість законодавчої бази та відсутність інформації щодо незаселених сільських територій гальмує розвиток екопоселень. Тому для розвитку малих форм господарювання та переходу до якісно нового способу господарювання в сільському господарстві і відтворенню українського села важлива саме державна підтримка, яка має виявлятися у:

- створенні єдиної загальнодоступної інформаційної бази щодо вілних та спустошених територій, які можуть бути заселені еко поселеннями чи окремими «родовими поселеннями»;
- забезпечення нормативно-правове регулювання такої форми господарювання, яка буде спрямована на розвиток «родових поселень»;
- громадянам, які створили родинні поселення, надається право облаштувати житло в тій частині наданої земельної ділянки, з якої забезпечується зручний доступ до всіх виробничих об'єктів господарювання;
- надання грошової державної допомоги власникам «родового поселення».

На нашу думку, при створенні вищеперерахованих умов в державі можна створити умови для покращення становища в сільській місцевості, а також надання можливості працювати на покинутих та занедбаних земельних ділянках та спонукати розвивати незаселені сільські території.

Список використаних джерел:

1. Застрожніков А.Г., Застрожнікова І.В. Державна підтримка інфраструктури села, як передумова сталого розвитку сільського господарства країни // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки); за ред. М. Ф. Кропивка. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. № 1. с. 148–152.
2. Закон України «Про особисте селянське господарство». Земельне законодавство України – К.: Істина, 2010.
3. Земельний кодекс України. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2008. – 96 с.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України № 5/2015, поточна редакція від 12.01.2015 р. // Урядовий кур'єр. 2015. №6. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
5. Горбова Н.А. Господарське право України // Навч. посіб. ТДАТУ. Мелітополь. 2019. 125с.